

Høringsinnspill ny nasjonal handlingsplan for bærekraft

Fra OsloMet

OsloMet vil takke for muligheten til å komme med innspill til den nye nasjonale handlingsplanen for bærekraftig utvikling. Regjeringen har bedt om svar og innspill på fem spørsmål: målgruppe og mål, innretning, problemskrivelse, måling/rapportering og tiltak. Disse svarer OsloMet på i teksten under med andre overskrifter.

Innledning

I 2002 kom Kjell Magne Bondeviks regjering ut med en [nasjonal strategi for bærekraftig utvikling](#). I den staket hans regjering ut en plan for hvordan Norge skal bidra til økonomisk, sosial og miljømessig bærekraft i Norge men også internasjonalt, ikke minst hvordan bærekraftig utvikling må kobles til rettferdig utvikling globalt. OsloMet regner med at den nye nasjonale handlingsplanen bygger videre på denne strategien.

Målgruppe og mål

Den nye nasjonale handlingsplanen for bærekraft må rette seg mot alle aktører i samfunnet, privat og offentlig sektor, næringsliv, akademia, sivilt samfunn, barn, unge og eldre. Målene må føre oss raskere i å nå Paris-avtalens mål. Det betyr at vi som samfunn, nasjon må bidra på nasjonalt, lokalt og individnivå selv om det vil innebære endringer som vi på kort sikt opplever som vanskelige og ubehagelig, men som på lang sikt vil innebære en helhetlig positiv effekt på våre liv. Vi har en gyllen anledning til å nå ta de positive erfaringene fra Covid-19 pandemien og bruke dem til å sette i verk tiltak som monner for at vi skal nå Paris-avtalens mål. Vi har ingen tid å miste.

Innretning

OsloMet vil foreslå at den nye nasjonale handlingsplanen for bærekraft innrettes etter de seks innsatsområdene og fire virkemiddelkategoriene i FNs Global Sustainable Development rapport for 2019 [The Future is Now](#).

I den påfølgende teksten ønsker OsloMet å rette søkelyset på tre generelle punkter vi mener den nye nasjonale handlingsplanen for bærekraft bør ta med. I tillegg ønsker vi å bidra med noen få spesifikke innsatsområder i universitets- og høyskolesektoren vi mener også bør med.

Generelt

Interdepartementalt råd

OsloMet vil først oppfordre regjeringen til å få på plass et aktivt interdepartementalt tverrsektorielt råd for bærekraftig utvikling. Et slikt råd vil kunne se sammenhengen i bærekraftsmålene på tvers av alle departement og sektorer. Dette rådet må være et råd som bidrar til klar handling fra staten, fylkeskommuner, kommuner og det enkelte individ. Samstemthetsreformen og samstemthetsutvalget

Postadresse
Pb. 4 St. Olavs plass, 0130 OSLO

Telefon
67 23 50 00

skulle bidra til koordinert innsats for utviklingspolitikk i utenrikspolitikken. Men, den burde heller bidra til å se mer helhetlig på samstemthet som bidrar til integrering av bærekraftperspektivet i all politikk. Norge har ennå ikke fått på plass en nasjonal koordinert innsats på tvers av fag, på tvers av sektorer, på tvers av departement for bærekraftig samfunnsutvikling.

Klima-endringer og miljø

En av de største utfordringene Norge har når det gjelder bærekraft er på miljøsidene. Nasjonalt har vi kommet langt i den sosiale robustheten i landet, selv om vi har utfordringer. Vi henger derimot etter i de virkelig store økonomiske og miljømessige dilemmaene. Norge har ikke gode skussmål på bærekraft innen disse to viktige pilarene for en robust framtid for kommende generasjoner. Dette må den nye handlingsplanen på bærekraft ta tak i.

Nasjonalt har vi mange gode strategier og planer, men NÅ må vi få en tydelig handlingsplan som markerer et markant skifte for en innovativ grønn økonomisk vekst der velferden til planter, dyr og mennesker ses under ett og der samspill og rettferdighet kan få større plass. Disse begrepene er del av det humanistiske og samfunnsvitenskapelige grunnlaget for kunnskap om et bærekraftig samfunn som ikke bare regjeringen men også ledende FN-aktører tar til orde for, bl.a. UNESCO. Samtidig må regjeringen innføre reguleringer, insentiver og eventuelt lovverk der det trenges for å sikre at næringslivet i tillegg til privat og offentlig sektor har muligheter til å endre sine forretningsmodeller, produksjonsmetoder, leveranser og tjenester til bærekraftige løsninger for verdiskaping ved å gå over til grønne, sirkulære og sosialt inkluderende næringer og tjenester.

Innovasjon

Innovasjon for bærekraft er et tredje punkt vi ønsker å ta opp. Dette er to begrep som går hånd i hånd. Mange mener at utvikling av bærekraftig innovasjon er avgjørende for bærekraftig vekst og samfunnsutvikling. Vi viser til Agenda 2030, EUs nye Horisont Europa, Forskningsrådets nye strategi for å nevne noen overordnede globale og nasjonale føringer i denne sammenhengen. Norge har også en stortingsmelding om innovasjon i offentlig sektor som trekker fram betydningen av en innovativ tilnærming til samfunnsutfordringene i denne sektoren ([Meld.St.30 \(2019-2020\) En innovativ offentlig sektor - Kultur, ledelse og kompetanse](#)). Innovasjon mener vi må ses på ikke bare som teknologiske nyvinninger innen produkter og tjenester, men også som innovative holdninger og handlinger. Igjen presiserer vi betydningen av å gi de humanistiske og samfunnsvitenskapelige fagene bedre spillerom og bedre utviklingsmuligheter innen forskning, innovasjon og utdanning.

Dilemmaer

OsloMet foreslår at den nye handlingsplanen for bærekraft tar med en diskusjon om følgende dilemmaer:

Tradisjonell økonomisk vekst eller grønn og rettferdig økonomisk utvikling

Norge må kunne bygge sin videre vekst på fakta og kunnskap. Vi ber om at den nye nasjonale handlingsplanen for bærekraft tar opp fordeler, ulemper og konsekvenser for en grønn omstilling av næringslivet i alle sektorer og samarbeider med ledende forskningsmiljøer for å få fram dette kunnskapsgrunnlaget.

Det er ingenting som tilsier at ikke grønn omstilling i næringslivet kan skape robuste nye bedrifter og arbeidsplasser i Norge der målet ikke nødvendigvis er størst mulig utbytte som per i dag belaster miljøet og til en viss grad hemmer sosial inkludering. Men, der målet er *god nok* avkastning, der utbyttet er *rettferdig* fordelt og der næringslivet bidrar til minst mulig miljø og sosial belastning i samspill med kunnskapsleverandører.

Overvåking, evaluering, rapportering, sanksjoner

I den nasjonale strategien for bærekraft fra 2002 oppfordret regjeringen den gang til å ta i bruk eksisterende indikatorsett fra FN, EU og de nordiske landene. Hvordan følges vår nasjonale rapportering opp? Har vi sanksjoner som bør tydeliggjøres overfor de sektorene som ikke innfrir i forhold til målsetningene?

Vi foreslår også at rapporteringen på bærekrafts indikatorer blir visualisert på en mer forståelsesfull måte for befolkningen. For inspirasjon se Estlands statistikkontors [‘Sannhetens tre’](#) som illustrerer og oppdaterer jevnlig statistikk innen ulike sektorer for å vise hvordan landet gjør det på ulike områder og hvor det er behov for merinnsats.

Spesifikt for universitets- og høyskolesektoren

OsloMet ønsker med dette å gi innspill på tre områder for forsknings- og utdanningsinstitusjoner. Ett er et dilemma, de andre to er oppfordringer.

Internasjonalisering/student- og forskermobilitet versus klima – og miljøhensyn

Den nye stortingsmeldingen om internasjonalisering, Meld. St. 7(2020 –2021) [En verden av muligheter – Internasjonal studentmobilitet i høyere utdanning](#) har ikke tatt opp et dilemma som diskuteres på alle universitet og høyskoler: hvordan forene regjeringens politikk og ønsker om økt studentutveksling med klima- og miljøhensyn? Vi vet at flyreiser og transport utgjør det største utslippet av CO2 i universitetssektoren. Denne debatten må derfor tas ikke bare på hver enkelt institusjon, men må løftes nasjonalt.

Innkjøpsordningen for anskaffelse av bærekraftige produkter og tjenester

Vi ber regjeringen innføre en mekanisme for at UH-sektoren skal kunne være en samlet pådriver for å øke andelen leverandører av bærekraftige tjenester og produkter.

Integrere humanistiske og samfunnsvitenskapelige fag i innovasjonsprosesser, teknologisk utvikling og grønn omstilling

Vi ber regjeringen gi flere studieplasser innen humaniora og samfunnsfag og øke midler til forskning innen disse fagområdene for nettopp å bidra til et bedre kunnskapsgrunnlag for bærekraftig samfunnsutvikling og bidra til nye løsninger.

Med vennlig hilsen
Per Martin Norheim-Martinsen
Viserektor

Elin H. Wyller
Seniorrådgiver